

Motivace: sečítat velmi dlouhá čísla napsaná na velmi dlouhé zdi. Jak budete postupovat?

Kódování vstupu:

abeceda ... množina znaků

Př: $\Sigma_1 = \{0, 1\}$ ... binární abeceda

$\Sigma_2 = \{a, b, c, d, \dots, z\}$ ... latinky

$\Sigma_3 = \{0, 1, 2, 3, \dots, 9\}$ ... dekadické číslice

$\Sigma_4 = \{0, 1, 2, \dots, 9, +, -, =, *, ', ', \{, \}, <, >, (,), \}$

vstup ... řetězec znaků

$\Sigma^* = \{ \text{množina všech konečných řetězců nad abecedou } \Sigma \}$

Př: $\Sigma^* = \{ \epsilon, 0, 1, 00, 01, 10, 11, 000, 001, \dots \}$
 $\uparrow$
 prázdné slovo

$\forall w \in \Sigma^* \quad |w| = \text{délka slova}$

zajímají nás

• funkce

$f: \Sigma^* \rightarrow \Sigma^*$

$f: \Sigma^* \rightarrow \{0, 1\}$

booleanští fce

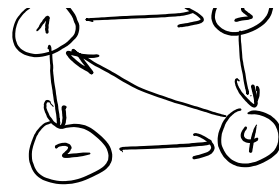
$L = \{ w \in \Sigma^* \mid F(w) = 1 \}$

$\uparrow$
 jazyk $L \subseteq \Sigma^*$

Př: graf $G = (V, E)$
 $\dots, \uparrow, \downarrow, \dots$

Př: graf $G = (V, E)$
 ↑   ↑
 vrchol   hrany

matku sousednosti

$$A = \begin{pmatrix} 0 & 1 & 1 & 0 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \\ 0 & 0 & 0 & 1 \\ 1 & 0 & 0 & 0 \end{pmatrix}$$

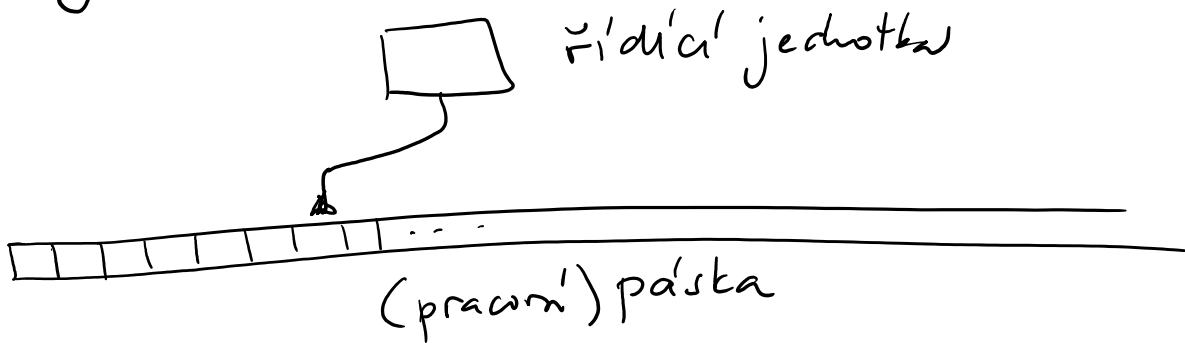
→ 0110 # 0001 # 0001 # 1000

nebo: $(\{1, 2, 3, 4\}, \{(1, 2), (1, 3), (2, 4), (3, 4), (4, 1)\})$

• bitární abeceda postačuje pro všechno

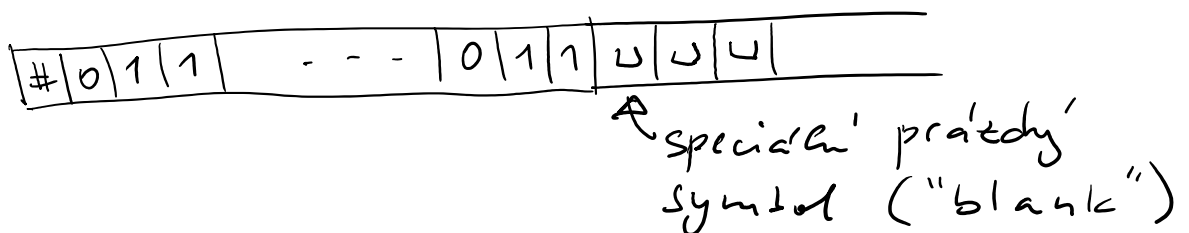
0 → 00   00 11 11 00 10 00 00 ...
 1 → 11   0 1 1 0 # 0 0 :-
 # → 10

Thuringův stroj

• program zabudován v řídící jednotce

Př: zvyš číslo zapsaného na páse binárně 0 1.

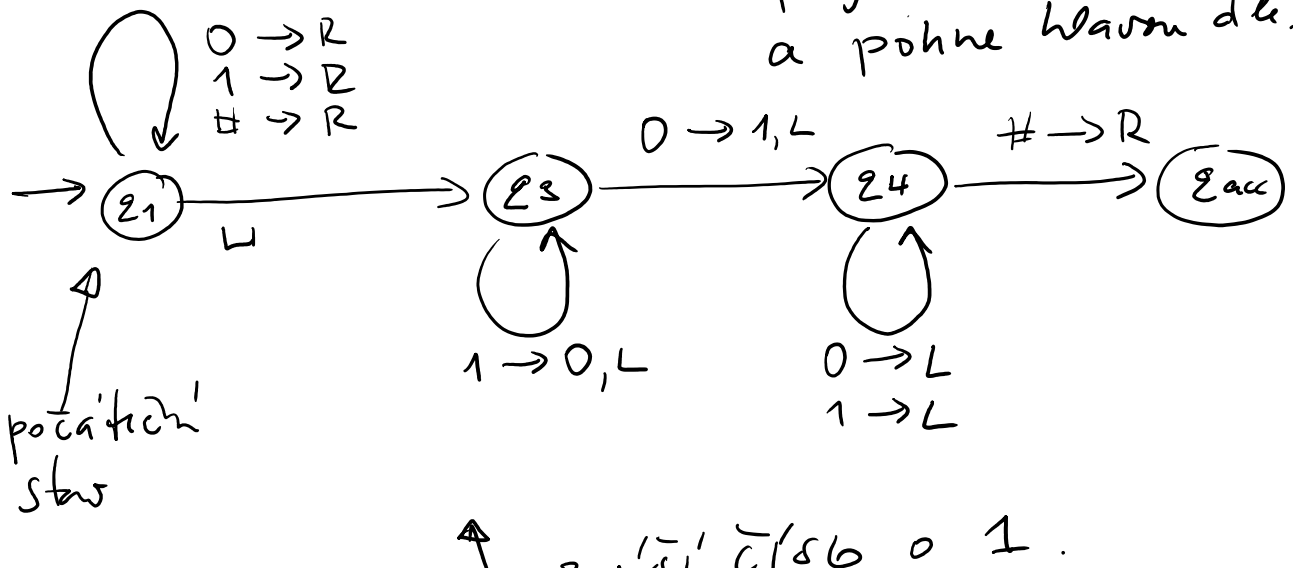

- alg:
1. jdi dokud nenarazíš na 'L'
  2. udělej krok zpět
  3. dokud vidíš 1, přepiš na nulu a jdi ulvo
jakmile uvidíš 0, přepiš na jednu, jdi 4.
  4. jed' dleeva dokud nenarazíš na #.

Formální definice Turingova stroje.

- Σ ... vstupní abeceda, neobsahuje #, $\sqcup$
 Γ ... pracovní abeceda, $\Sigma \subseteq \Gamma$, #, $\sqcup \in \Gamma$.
 Q ... množina stavů $\approx$ řádky programu
 $\delta: Q \times \Gamma \rightarrow Q \times \Gamma \times \{L, R\}$ ... přechodová fce
 q_0 ... počáteční stav $q_0, q_{acc}, q_{rej} \in Q$
 q_{acc} ... přijímací stav } koncoví stavy
 q_{rej} ... odmítací stav }

$\delta(s, a) = (s', a', d)$ ... když TS je ve stavu s a vidí a přijde do stavu s' , zapíše a' a pohne hlavou dle d .

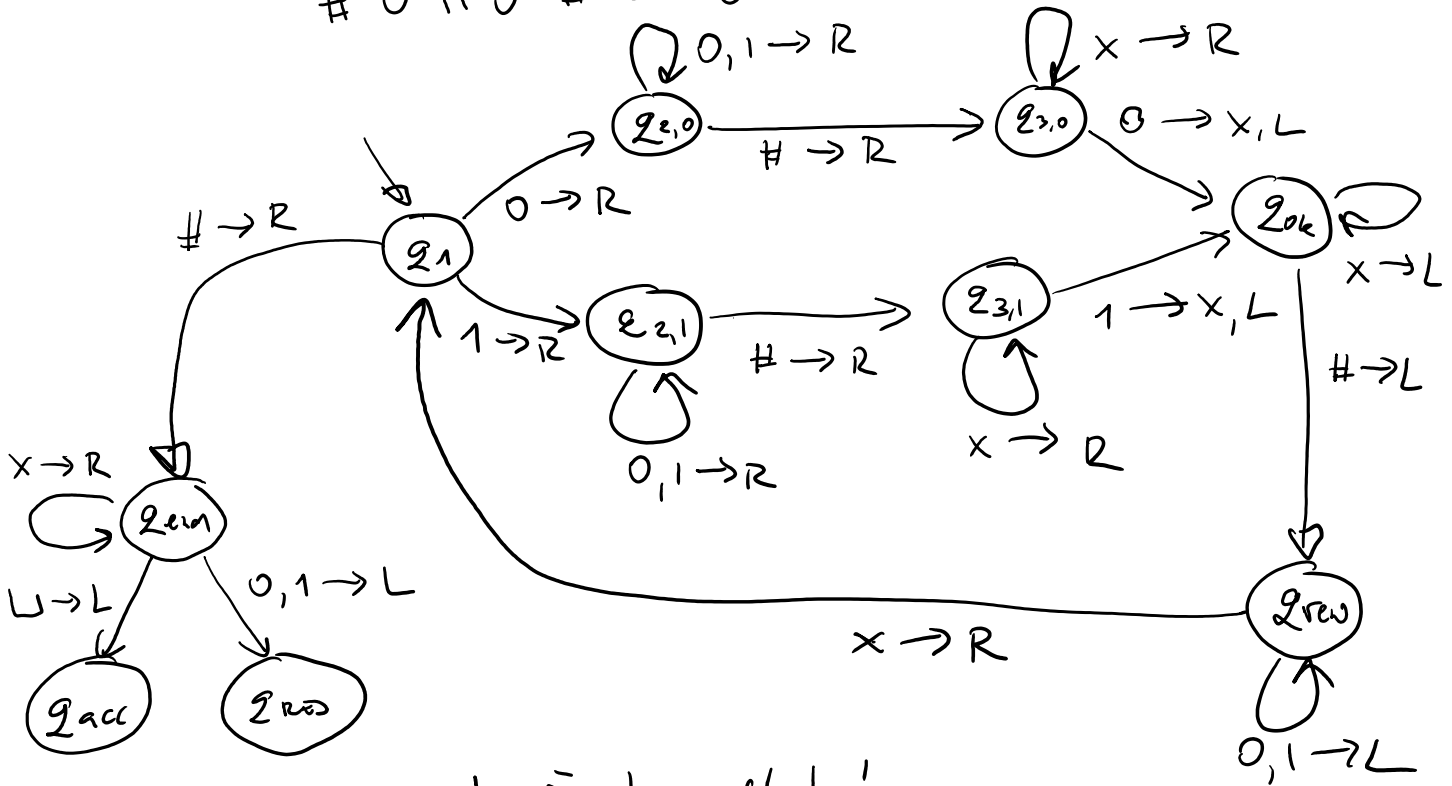
Star

↑
zvyšší číslo o 1.

Př: Na vstupu dostanu řetězec 0 a 1 oddělený #
a chci zjistit, zda jsou stejné

0 1 1 0 # 0 1 0 1
0 1 1 0 # 0 1 1 0

≠
=

+ všechny ostatní
přechody veden do qrej

D.ú. - posunout pásmo o jedna doprava

#u → #0u

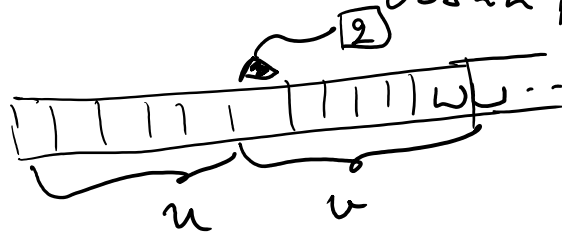
zkopírovat řetězec

#u → #u#u

průběh výpočtu lze zaznamenat pomocí konfigurací!

konfigurace :

- aktuální stav
- aktuální pozice hlavy
- obsah pásky

→ uqv

na páse je uv
jsem ve stavu q
hlava je na první
znaku v

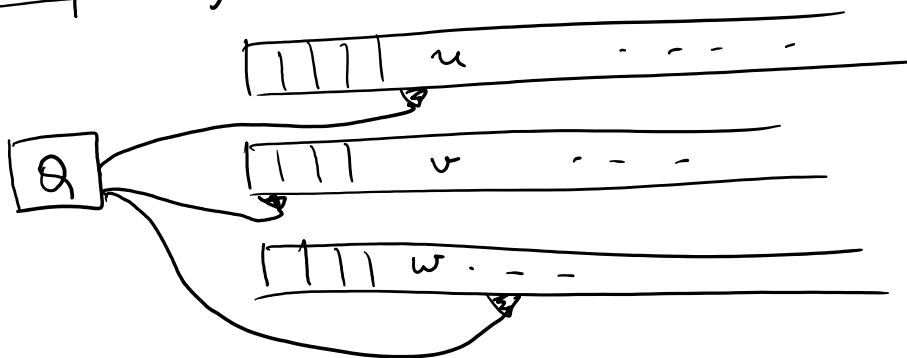
výpočet : postupnost konfigurací

$q_0 w \rightarrow \dots$
↑
vstup

→ $q_{acc} v$
↑
výstup

Varianty TS :

• vícepáskový

lze simulovat na jednopáskovém :

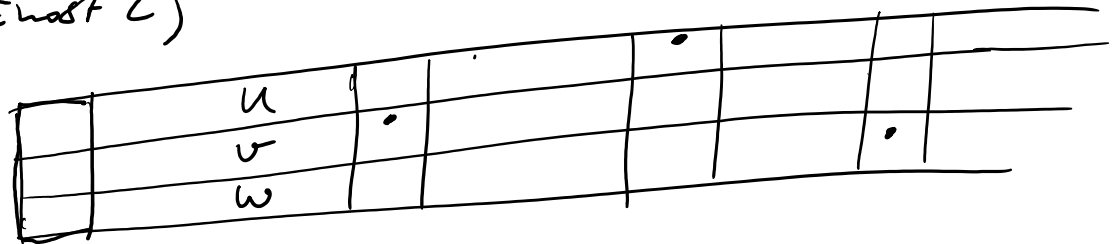
možnost 1)

u		#		v		#		w		#		...
-----	--	---	--	-----	--	---	--	-----	--	---	--	-----

 tečka označuje symbol, kde je zrovna hlava

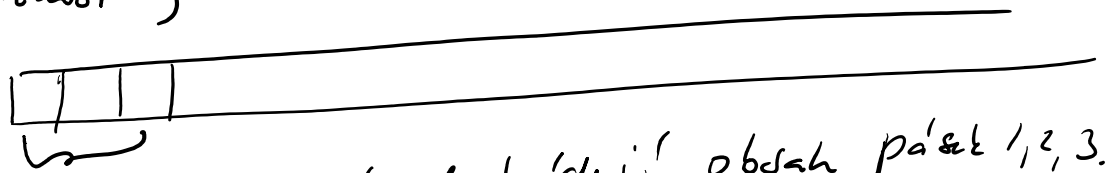
(pro každý znak a zavodu otevřený $\underline{a}$
 $\rightarrow$ součást pracovní abecedy)

- jeden krok M simulují tím, že si projdou páskou, zjistím, co vidí hlava M , rozhodnu se, co by udělal a to provedu (adsimulují možnost 2)

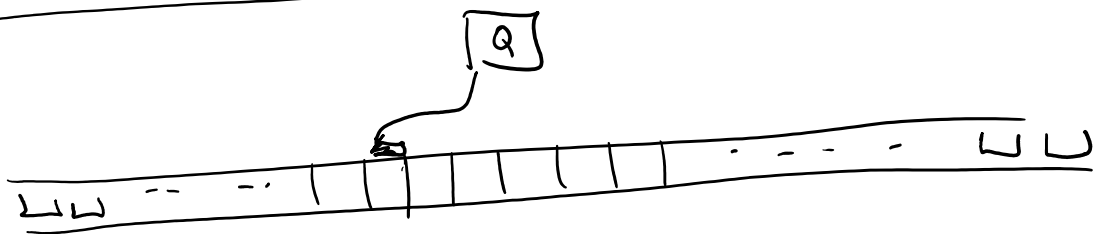
$\hookrightarrow$ jeden symbol kóduje tři symboly

možnost 3)

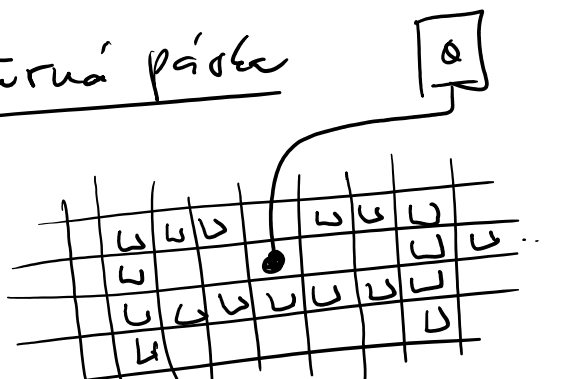
tři; po sobě jdoucí pole kódují obsah pásek 1, 2, 3.

- obousměrná nekonečná páska

- dvourozměrná páska

(Důl)

znaku. → automaty, ...)

• Simulace RAM

registry (A, B, C, D, E, F)	instrukce :	MOV	=
		ADD	+
		SUB	-
		MUL	·
		DIV	/
		JMP	J

Church - Turingova Thesis

• Turingovy stroje dokážou simulovat každý myslitelný algoritmus.

• TS M nad abecedou Σ
 • $L(M) = \{ w \in \Sigma^* \mid M \text{ přijímá } w \}$
 ... jazyk přijímaný TS M .

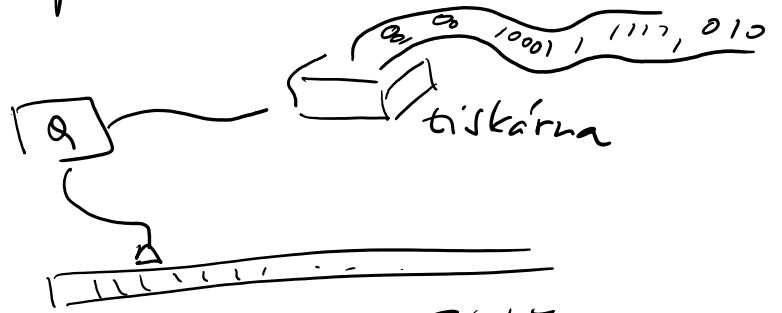
• $M(w)$ ... výsledek výpočtu M nad w
 např.: $M(w) = \text{ACCEPT} / 1$ přijímá
 $M(w) = \text{REJECT} / 0$ nepřijímá
 $M(w) = \uparrow$ nezastaví se na w

• M rozhoduje $L \subseteq \Sigma^* : M \text{ se zastaví na všech vstupích } \& L(M) = L$.

- elektrický počítač

- tiskne ke tiskárně libovolné řetězce